

АНАЛІЗ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

ANALYSIS OF MIGRATION PROCESSES AND MIGRATION POLICY IN THE COUNTRIES OF EASTERN EUROPE

Цевух Ю.О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Полякова Т.В.

магістрантка,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Тимохіна Ю.І.

магістрантка,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Tsevukh Yuliia, Poliakova Tetiana, Tymokhina Yuliia

Odesa I.I. Mechnikov National University

Міграційні процеси до країн Східної Європи є складним та багатогранним процесом, що формується під впливом економічних, соціальних, демографічних і політичних чинників. За таких умов важливим стає управління імміграційними потоками. Дана стаття аналізує основні підходи міграційної політики, звертаючи увагу на цілі та інструменти державного регулювання, що мають забезпечити ефективну інтеграцію мігрантів та підтримку економічної стабільності. Розглядаються питання класифікації міграційної політики з точки зору різних підходів. Особливу увагу приділено імміграційним потокам до країн Східної Європи (Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Угорщини, Чеської Республіки та Словацької Республіки) у контексті аналізу чинників на ринку праці, що формують привабливість країн регіону для іноземної робочої сили.

Ключові слова: міграційна політика, імміграційні потоки, ринок праці, Східна Європа.

The migration policy of Eastern European countries is a complex and multifaceted system, deeply influenced by a range of economic, social, and political factors. This article explores the primary approaches these nations employ in managing immigration flows, examining the objectives, tools, and regulatory frameworks designed to ensure that the influx of migrants contributes positively to economic stability and social cohesion. Through analyzing the classification of migration policies, the study delves into how they impact employment rates, levels of unemployment, minimum wage standards, and the attraction of foreign direct investment. Economic indicators such as GDP per capita, FDI, employment, unemployment rate, minimum wage dynamics in Eastern European countries from 2001 to 2022 reflect economic growth and improvement in living standards, which affect migration processes. Therefore, special attention is given to the dynamics of these indicators and their influence on migration inflows to the Eastern Europe countries (such as Estonia, Latvia, Lithuania, Czech Republic, Hungary, Poland, and Slovak Republic). Based on econometric modeling, we focused our attention on the impact of total level of employment, unemployment rate, minimum wage per month, GDP per capita, and FDI on the quantity of migration inflows. According to the simulation results, there's a direct impact of the indicators of the level of employment, unemployment rate, minimum wages on immigration flows. It is explained by the current situation and economic growth of these group of countries and, as a consequence, the need for labor, especially in areas with a shortage of personnel. Additionally, the article considers the influence of external factors on migration policies and processes, including economic development and the geopolitical context, where regional conflicts often lead to increased migration flows. By examining these influences, the study highlights the increasing importance of adaptive and flexible migration policies in addressing both immediate labor shortages and long-term demographic challenges.

Keywords: migration policy, immigration flows, labor market, Eastern Europe.

Постановка проблеми. Міграційні процеси виступають в якості одного із найважливіших показників розвитку суспільства конкретної держави. Особливо це стосується країн Східної Європи, до яких прямують чисельні міграційні потоки з країн, що не входять до ЄС. На даний час у науковому середовищі та літературі, проводиться широке обговорення міграційних процесів та міграційної політики у країнах Східної Європи, тим не менш, саме суспільство конкретної держави самостійно створює та використовує певну модель регулювання міграційних процесів, спираючись на актуальні тенденції на ринку праці та в економіці, в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання міграційних процесів та міграційної політики продовжують залишатись одними з ключових тем для наукових досліджень в умовах глобалізації та демографічних змін. Науковці звертають увагу на зростаючу важливість управління міграцією у зв'язку зі зміною економічних, демографічних, політичних і соціальних умов у країнах-донорах і країнах-реципієнтах. Дослідженнями в цій галузі активно займаються такі зарубіжні автори, як Кестлз С. [1], Мунз Р. і Фассман Х. [2], Пікерас К. [3], Рошель Дж. [4], Спесіале Б. [5], Торрес К. [6], Циммерманн К. [7] та ін. Серед вітчизняних слід згадати науковців таких як: Малиновська О. [8], П'ятковська О. [9], Чернега О. [10], Шапоренко О. [11], Якубовський С. [12; 13]. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що у науковій літературі сформовано достатньо великий обсяг різноманітних концепцій, на наш погляд, недостатньо уваги приділяється питанням класифікації міграційної політики, а також встановленню актуальних тенденцій ринку праці у взаємозв'язку з міграційними потоками та впливу соціально-економічних чинників на притік іммігрантів до цих країн. Відповідно, вказане доводить актуальність даного наукового дослідження.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у тому, щоб провести поглиблений аналіз міграційних процесів та міграційної політики під впливом різних соціально-економічних чинників у країнах Східної Європи. Вищевикладене передбачає розв'язання наступних основних задач, зокрема: проаналізувати способи класифікації міграційної політики, виявити загальні тенденції економічного розвитку країн Східної Європи (у тому числі, ринків праці) у взаємозв'язку з міграційними потоками, виявити вплив соціально-економічних чинників на притік іммігрантів до цих країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційними напрямками міграційної політики є імміграційний контроль та інтеграція переселенців, що поєднуються з новими напрямками – зовнішньою допомогою, прямими іноземними інвестиціями, зовнішньою та

зовнішньоторговельною політикою щодо стримування надмірної імміграції. Це дозволяє країнам Європи впливати на міграційні процеси, запобігаючи настанню негативних наслідків, а не за фактом спричинення шкоди. Міграційна політика постіндустріальних країн виходить з державного на наднаціональний рівень. Таким чином, міграційна політика – це система принципів, цілей та дій, за допомогою яких держава та інші політичні актори регулюють потоки переселенців. Державна міграційна політика має бути спрямована на досягнення цілей, що відповідають інтересам розвитку суспільства як системи [13].

Міграційна політика – це комплексна сфера управління, яка охоплює весь інструментарій держави, пов'язаний з пересуванням людей через кордони з різними цілями, такими як пошук економічних можливостей, возз'єднання сімей та гуманітарні потреби. Одним з основних способів класифікації міграційної політики є її цілі. Перш за все, вона спрямована на регулювання та контроль імміграції, управління трудовою міграцією та надання допомоги біженцям та шукачам притулку. Контроль над імміграцією, як правило, зосереджений на безпеці кордонів, візовому режимі та депортаційних заходах. Політика щодо трудової міграції, з іншого боку, охоплює регулювання в'їзду іноземних трудових ресурсів, часто поділяючи їх на кваліфікованих та некваліфікованих. Водночас, іммігранти мають право возз'єднання сім'ї, що дає змогу найближчим родичам приїхати до приймаючої країни, отримати посвідку на проживання, сприяючи певній стабільності та соціальній згуртованості. Для іммігрантів, які прибули, існує інтеграційна політика, яка допомагає адаптуватися в новій країні шляхом відвідування мовних курсів, знайомства зі способом життя, соціальними та культурними нормами.

Іншим важливим аспектом міграційної політики є цільова група населення. Різні політики орієнтовані на різні групи мігрантів залежно від їхнього статусу та причин міграції. Програми кваліфікованої міграції залучають професіоналів і висококваліфікованих працівників, які мають вищу чи середню спеціальну освіту і заробітну плату, що у півтора раза перевищує середню для країни ЄС, де вони працюють. Деякі види політики спрямовані на некваліфікованих або малокваліфікованих мігрантів, які заповнюють прогалини на ринках праці, наприклад, у сільському господарстві або будівництві. Існують також окремі політики щодо біженців, які рятуються з політичних причин, та економічних мігрантів, які шукають кращі фінансові перспективи. Крім того, політика тимчасової міграції застосовується до тих, хто в'їжджає в країну на короткий період, тоді як політика постійного проживання спрямована на тих, хто шукає довгострокове поселення.

Міграційну політику також можна класифікувати за інструментами, які вона використовує: від обмежувальної до інклюзивної. Обмежувальна політика спрямована на обмеження імміграції за допомогою таких механізмів, як квоти, суворий візовий контроль, депортація та амністії для нелегальних мігрантів. На противагу цьому, більш ліберальна або інклюзивна політика сприяє в'їзду та інтеграції іммігрантів, пропонуючи більш м'які візові режими, або програми, спрямовані на залучення іноземних талантів («блакитна картка» в ЄС та «зелена картка» в США).

Географічні рамки відіграють ще одну роль у формуванні міграційної політики. Національна політика є специфічною для окремих країн і відображає їхні унікальні пріоритети, як, наприклад, імміграційне законодавство США або ЄС, яке регулює всі аспекти міграції, включаючи трудову, сімейну та прийом біженців. Однак міграційна політика може бути і регіональною, як, наприклад, політика вільного пересування Європейського Союзу, яка дозволяє громадянам країн-членів вільно пересуватися в межах Шенгенської зони. Двосторонні угоди між країнами є ще одним прикладом, коли дві держави домовляються про конкретні міграційні питання, як США і Мексика про обмін сезонними робітниками. На багатосторонньому рівні міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй, відіграють певну роль у формуванні міграційної політики за допомогою договорів, які стосуються захисту біженців і прав людини.

Отже, уряди країн використовують міграційну політику для управління переміщенням людей через кордони з метою як відкриття нових економічних можливостей, так і гуманітарного захисту. Класифікуючи цю політику на основі цілей, цільових груп населення, політичних інструментів, географічного охоплення, механізмів реалізації та економічних наслідків, ми отримуємо чіткіше уявлення про те, як різні країни підходять до управління міграцією.

Подальший аналіз проведемо за допомогою статистичних даних. Зазначимо, що імміграційні потоки до країн Східної Європи у 2001–2022 рр. демонстрували значні коливання, що пов'язані з динамікою економічного розвитку, політичними кризами та регіональними конфліктами. У Литві та Латвії імміграція зросла після 2010 р., і за даними 2022 р. Литва прийняла понад 87 тисяч мігрантів, переважно з України (через війну), що є найбільшим показником за останні два десятиліття. Польща також демонструє стійке зростання імміграції після 2009 р. внаслідок лібералізації візового режиму для українців та білорусів. Польща приймає більше 200 тис. мігрантів кожного року, більшість з яких білоруси та українці. Чехія у 2022 р. прийняла більше 347 тис. мігрантів завдяки стабільній економіці та відкритому ринку праці, тоді як Угорщина, попри жорстку

політику, зросла за рахунок мігрантів із кризових регіонів. Загалом, динаміка міграції визначається внутрішньою політикою та міжнародними кризами, що змушують людей шукати стабільності в цих країнах [14; 16].

Аналіз зайнятості населення країн Східної Європи (2001–2022) свідчить про загальне зростання до 2008 р., після чого спостерігалися коливання через світову кризу. Зниження рівня зайнятості в країнах Балтії у 2009–2010 рр. можна пояснити масовою еміграцією через економічну кризу, коли значна кількість громадян виїжджала на роботу за кордон. У Польщі рівень зайнятості зріс з 62,6 % у 2009 р. до 76,7 % у 2022 р. (продовжив зростання і склав 77,9 % у 2023 р.), що пов'язано із припливом мігрантів, зокрема з України, завдяки спрощеним умовам працевлаштування та візовим програмам, що сприяли зростанню кількості робочої сили. Чехія має один із найвищих рівнів зайнятості в Європі – у 2022 р. він досяг 81,3 % (81,7 % у 2023), що пояснюється економічною стабільністю та притоком трудових мігрантів. Угорщина, незважаючи на жорстку міграційну політику, також демонструє стабільні показники зайнятості внаслідок внутрішньої мобільності населення та політичних криз у сусідніх країнах. Загалом, рівень зайнятості відображає вплив міграційної політики країн та здатність приваблювати або утримувати робочу силу в умовах економічних змін [14; 15].

Рівень безробіття в країнах Східної Європи за 2001–2022 рр. відображає не тільки економічні коливання, а й вплив міграційної політики та міграційних процесів. У Литві, Латвії та Естонії спостерігався високий рівень безробіття в 2009–2010 рр. через фінансову кризу, що призвело до масової еміграції, особливо серед молоді та кваліфікованих працівників, які шукали кращі умови в інших країнах ЄС. У Литві рівень безробіття у 2015 р. сягнув 9,1 %, проте завдяки стабілізації економіки до 2022 р. він знизився до 6 %. Польща продемонструвала поступове зниження безробіття з 2006 р. Зокрема, рівень безробіття знизився з 7,7 % у 2015 р. до 2,9 % у 2022 р., що пов'язано з активною міграційною політикою, яка спрощувала доступ для працівників з країн Східної Європи, зокрема України. Це сприяло збільшенню зайнятості та зниженню безробіття. У Чехії та Угорщині також спостерігається значне зниження рівня безробіття після 2008 р. У Чехії рівень безробіття знизився до 2,2 % у 2022 р., що відображає позитивну динаміку розвитку ринку праці. Загалом, зниження рівня безробіття в цих країнах можна пояснити активною міграційною політикою, яка дозволяла залучати робочу силу, а також економічною стабільністю, що сприяла скороченню безробіття [14].

Економічні показники відіграють ключову роль у формуванні міграційних процесів та політики країн, у тому числі, ВВП на душу

населення. Зміна цього показника в Литві, Латвії, Естонії, Польщі, Угорщині, Чехії та Словаччині з 2001 по 2022 рр. тісно пов'язана з даними процесами. У країнах Балтії економічне зростання до 2008 р. зробило їх привабливими для мігрантів, а фінансова криза 2009 р. спричинила зниження ВВП та еміграцію населення. Проте в 2010-х роках зростання ВВП відновилося, що знову привернуло мігрантів, особливо в умовах покращеної економічної стабільності. ВВП на душу населення в Польщі зросло з 11,5 тис. доларів у 2009р. до 18,7 тис. у 2022 р., що забезпечило економічну стійкість та створило попит на робочу силу, що, в свою чергу, полегшило інтеграцію мігрантів на ринку праці. Чехія також демонструє високе зростання ВВП на душу населення, досягнувши 27,2 тис. дол. США у 2022 р., що привертає трудових мігрантів через високий рівень життя, економічну стабільність і доступ до ринку праці. Зростання ВВП на душу населення є важливим фактором для імміграції, оскільки мігранти прагнуть переїжджати в країни з вищим рівнем добробуту та кращими можливостями для працевлаштування й соціального захисту [15].

Динаміка мінімальної заробітної плати в країнах Східної Європи з 2001 по 2022 рр. відображає економічне зростання та покращення рівня життя, що впливає на міграційні процеси. Наприклад, у Польщі мінімальна заробітна плата зросла з приблизно 330 євро на місяць у 2010 рр. до 655 євро у 2022 р., що підвищило привабливість країни для мігрантів, особливо з України, а в Чехії мінімальна заробітна плата збільшилася з 420 євро у 2010 р. до 750 євро у 2022 р., що також сприяло притоку робочої сили із сусідніх країн. Естонія та Литва продемонстрували аналогічні тенденції: мінімальна заробітна плата в Естонії підвищилася з 270 євро у 2010 р. до 654 євро у 2022 р., а в Литві з 230 євро до 730 євро за аналогічний період. Таке зростання створює привабливі умови для мігрантів і допомагає утримувати місцевих працівників, зменшуючи рівень еміграції до Західної Європи. Мінімальна заробітна плата у цих країнах тісно корелює з ВВП на душу населення, що забезпечує економічну стабільність та привабливі умови для імміграції. Країни з вищим рівнем ВВП і заробітних плат здатні залучати більше іммігрантів, оскільки вони пропонують кращі економічні перспективи [14].

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) відіграють важливу роль у розвитку економік Східної Європи. Польща, Чехія та Естонія є лідерами в залученні ПІІ, що стимулює їхній економічний розвиток і приваблює іммігрантів. З 2004 по 2022рр. обсяги ПІІ в Польщі зросли на понад 200 %, досягнувши 36 млрд доларів США, що дозволило створити тисячі нових робочих місць і зробило країну популярним напрямком для мігрантів із сусідніх держав. Чехія, зі своїм стратегічним

розташуванням і розвиненим промисловим сектором, залучила близько 10 млрд. доларів США інвестицій, що також стимулювало зростання зайнятості та економіки. Угорщина показує коливання в обсягах ПІІ, однак уряд активно залучає інвестиції у нові галузі, що позитивно впливає на економічне зростання. Литва, після вступу до ЄС, також відзначила стабільне зростання ПІІ, хоча в періоди глобальних економічних криз інвестиційні потоки знижувалися. Зростання ПІІ позитивно впливає на ВВП на душу населення і на створення нових робочих місць, підвищуючи рівень життя і роблячи Польщу, Чехію та Естонію привабливими для мігрантів із сусідніх країн та інших регіонів. [15]

Відмітимо, що в останні десятиріччя проведено чисельні дослідження, які присвячені аналізу як впливу різних чинників на міграційні потоки, так і впливу міграції на добробут країн. Спираючись на попередні дослідження [12; 13; 16], актуальні статистичні дані та власний аналіз міграції, нами запропоновано модель впливу соціально-економічних чинників на кількість іммігрантів до Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Угорщини, Чехії та Словацької Республіки. Для побудови регресійної моделі були взяті дані за 2001–2022 рр. та сформовано панельні дані з 22 спостережень (річні дані). Метою моделювання стало виявлення найбільшого впливу соціально-економічних чинників на рівень імміграції до вищезазначених країн. На основі алгоритму побудови та оцінки моделі панельних даних та змістовних особливостей було складено наступне рівняння регресії:

$$IMMIGR_{it} = \alpha + Employ\beta_{it} + Unemp\beta_{it} + GDPp\beta_{it} + M\text{wage}\beta_{it} + FDI\beta_{it} + v_{it} \quad (1)$$

де IMMIGR – загальна кількість іммігрантів в країнах, особи; Employ – загальний рівень зайнятості, тис. осіб; Unemp – загальний рівень безробіття, % від загальної кількості робочої сили; GDPp – ВВП на душу населення, млн дол. США; M\text{wage} – мінімальна заробітна плата на місяць, євро; FDI – притоки прямих іноземних інвестицій в країни, млрд дол. США; α – константа, v_{it} – стандартна похибка; i – номер об'єкту (країни), $i = 1, \dots, 7$; t – часова змінна.

Отримано і проаналізовано результати емпіричної верифікації моделі впливу загального рівня зайнятості, безробіття, ВВП на душу населення, мінімальної заробітної плати, притоку ПІІ на загальну кількість іммігрантів в обраних країнах. Статистичні оцінки впливу екзогенних змінних, які були отримані на основі застосування методів 1МНК, фіксованих і випадкових ефектів для моделі 1, наведені в таблиці 1.

Модель об'єднаних даних було перевірено на наявність мультиколінеарності та, оскільки її не виявлено, усі показники залишилися для подальшої оцінки. На основі попарного порівняння моделей *rooled* з RE, *rooled* з FE та RE з FE за допомогою застосування тестів

Таблиця 1

Коефіцієнти специфікації моделі (1) та їх статистична оцінка

Параметри моделі	Модель об'єднаних даних (pooled)	Модель з фіксованими ефектами (FE)	Модель з випадковими ефектами (RE)
	Коефіцієнт (t-статистика)	Коефіцієнт (t-статистика)	Коефіцієнт (t-статистика)
Константа	5449,97 (0,3758)	-351168 (-8,508)***	5449,97 (0,3758)
Employ	8,96330 (13,11)***	80,7286 (9,917)***	8,96330 (13,11)***
Unemp	-3526,80 (-4,075)***	2411,19 (2,330)**	-3526,80 (-4,075)***
GDPp	-0,000271033 (-0,001265)	-0,0298612 (-0,1640)	-0,000271033 (-0,001265)
MWage	95,0908 (3,890)***	107,918 (4,723)***	95,0908 (3,890) ***
FDI	44,9625 (0,2778)	-61,2429 (-0,4480)	44,9625 (0,2778)
F _{стат.} (p-value)	60,598 (0,0001)	44,36 (0,0001)	–
R ² _{скоригований}	0,67	0,80	–

** – статистична значущість за рівня 0,05; *** – статистична значущість за рівня 0,01.

Джерело: розраховано авторами на основі даних [14; 15]

Вальда, Бройша-Пагана, Хаусмана з'ясовано, що найкращим чином апроксимує наведені дані модель регресії з фіксованими ефектами, як найбільш відповідний метод економетричного аналізу для подальшої статистичної та економічної інтерпретації.

Результати моделювання свідчать, що модель є адекватно і статистично значущою, та пояснює вплив екзогенних змінних на кількість іммігрантів до країн на 80 %. Виявлено прямий зв'язок між змінними, що описують загальний рівень зайнятості, рівень безробіття, мінімальну заробітну плату на місяць та загальну кількість іммігрантів в країнах обраної групи. Показник, що відображає зайнятість населення має найбільший вплив на кількість іммігрантів в Литві, Латвії, Естонії, Польщі, Угорщині, Чехії та Словаччині. За інших рівних умов, якщо рівень зайнятості зростає, то країни стають більш привабливими для імміграції. Пряма залежність між рівнем безробіття і імміграційними потоками до цих країн пояснюється їхнім економічним зростанням та потребою в робочій силі, особливо у сферах із нестачею кадрів. Низький рівень безробіття створює попит на іноземних працівників, які готові заповнювати ці вакансії, тим самим стимулюючи імміграційні процеси. Крім того, стабільність і вища якість життя роблять ці країни привабливими для іммігрантів із сусідніх, менш розвинених держав. Пряма залежність між мінімальною заробітною платою та імміграційними потоками до Литви, Латвії, Естонії, Польщі, Угорщини, Чеської та Словацької Республік пояснюється тим, що вищий рівень мінімальної зарплати (відповідно, і вищий рівень середньої заробітної плати) робить їх ринки праці привабливішими для мігрантів з інших країн, які шукають кращі умови оплати праці. Це сприяє притоку робочої сили, особливо з менш розвинених країн, де рівень доходів є нижчим. Таким чином, зростання мінімальної зарплати

стимулює міграційні процеси, оскільки підвищує загальну економічну привабливість економік країн для іноземних працівників.

Показник FDI, що відповідає обсягам ПІІ у країни даної групи, не продемонстрував значущість. Втім, це означає, що між залученням інвестицій, створенням робочих місць та реакцією ринку праці і, в подальшому, міграційних потоків існує певний тимчасовий лаг. Тому ми не відстежуємо прямої залежності, однак, як зазначалося вище, бачимо суттєвий позитивний вплив на економіки держав-реципієнтів, що неминуче відбивається на функціонуванні ринків праці та динаміці міграції.

Висновки. Аналіз міграційних процесів у країнах Східної Європи, таких як Литва, Латвія, Естонія, Польща, Угорщина, Чехія та Словаччина, за 2001–2022 роки вказує на значний вплив економічних, демографічних, політичних і соціальних факторів. Економічні кризи, політична нестабільність та міжнародні конфлікти призводять до коливань в імміграційних потоках. Наприклад, міграція в Литві, Латвії та Польщі зросла у 2022 році через війну в Україні та політичні труднощі в Білорусі. Зміни рівня зайнятості в цих країнах також пов'язані з припливом мігрантів та міграційною політикою, що сприяє зростанню трудових ресурсів і підтримці економічної стабільності. Польща та Чехія демонструють значне зростання зайнятості, а Угорщина зберігає стабільність завдяки внутрішній мобільності. Що стосується безробіття, Балтійські країни пережили високий рівень безробіття під час фінансової кризи 2009 року, однак надалі показники покращилися через активну міграційну політику та повернення емігрантів. Економічний розвиток, зокрема зростання ВВП на душу населення, робить ці країни привабливими для мігрантів. Польща, Чехія та Словаччина забезпечують стабільне економічне зростання, що підвищує попит на робочу силу, а зростання мінімальної заробітної плати також

посилює привабливість для мігрантів. Прямі іноземні інвестиції, що зростали після вступу до ЄС, стимулюють економічне зростання і створюють нові робочі місця, приваблюючи іммігрантів, особливо у Польщі, Чехії та Естонії. Загалом, міграційні процеси в Східній Європі відображають тісний зв'язок між економічною політикою, рівнем добробуту та глобальними кризами, що формують потоки робочої сили і впливають на зайнятість та добробут місцевого населення. Отримані дані можуть бути використані для економічного аналізу впливу основних соціально-економічних показників на міграційні процеси в країнах Східної Європи.

Зрештою, цей комплексний аналіз підкреслює необхідність використання і подальшого вдосконалення міграційної політики країн Східної Європи, яка відповідатиме як національним економічним цілям, так і ширшим глобальним тенденціям міграції. Завдяки збалансованому підходу, який підтримує сталий економічний розвиток, згуртованість суспільства та повагу до прав людини, країни Східної Європи можуть краще використовувати потенціал міграції як рушійної сили зростання та стабільності, роблячи їх більш стійкими до складних та динамічних викликів, які породжує глобалізація та демографічні зміни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Castles, S. The Factors That Make and Unmake Migration Policies. *The International Migration Review*. 2004. No. 38(3). P. 852–884. URL: <http://www.jstor.org/stable/27645419> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Fassman H., Munz R. European Migration in the Late Twenties. Historical Patterns, Actual Trends and Social Implications. Austria: Edvard Elgar, 1994. URL: <http://pure.iiasa.ac.at/id/eprint/3985/1/XB-94-010.pdf> (дата звернення: 20.10.2024).
3. Piqueras C. Return migration policies from a transnational approach: the case of Spain and Colombia. *RIEM. Revista internacional de estudios migratorios*. 2017, Vol. 7(3). P. 104–130.
4. Rochel J. The end of discretionary immigration policy? A blueprint to prevent multidimensional domination. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*. 2019, No. 24(4). P. 554–578. DOI: <https://doi.org/10.1080/13698230.2019.1573348> (дата звернення: 20.10.2024).
5. Speciale B. Immigration policies in the EU: challenges and priorities. *Reffets et perspectives de la vie économique*. De Boeck Université. 2010, Vol. 2. P. 121–135.
6. Torres B.C.C. The role of the European Union on immigration. An anthropological approach to the treaties that have been carried out in Europe in order to manage diversity. *REGION*. 2019, Vol.6(1). P. 45–53.
7. Zimmermann K.F. Gaps and Challenges of Migration Policy Advice. The German Experience, chapter 8 in: Ruhs M., Tamas K. & Palme J. Bridging the Gaps. Linking Research to Public Debates and Policy-making on Migration and Integration. Oxford University Press, 2019. P. 111–126.
8. Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. Київ : НІДС, 2018. 472 с.
9. П'ятковська О. Етапи розвитку теоретичних концепцій міграційних систем. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018, № 22. С. 102–107.
10. Чернега О., Яковенко Ю. Міграційна політика ЄС: тенденції формування міграційних потоків та механізми вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2020, № 22.
11. Шапоренко О.І. Державна міграційна політика: шляхи регулювання та принципи. *Право та державне управління*. 2019, № 2. С. 252–257.
12. Dominese G., Yakubovskiy S., Tsevukh J., Rodionova T. Impact of International Migration Flows on the European Union and Ukraine. *Transition Studies Review*. 2020, Vol. 27(2). P. 83–98. URL: <https://transitionacademiapress.org/jtsr/article/view/301> (дата звернення: 23.10.2024).
13. Цевух Ю.О., Якубовський С.О. Міжнародна міграція робочої сили як чинник економічного розвитку країн: монографія. Одеса, 2017. 235 с.
14. Eurostat Data. *European Commission*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (дата звернення: 07.10.2024).
15. World Bank Open Data. *World Bank Group*. URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 17.10.2024).
16. Tsevukh Y., Bobrysheva V., Krupytsia A. The impact of labour market on migration process in the Central and Eastern Europe. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32.

REFERENCES:

1. Castles, S. (2004) The Factors That Make and Unmake Migration Policies. *The International Migration Review*. vol. 38(3). pp. 852–884. Available at: <http://www.jstor.org/stable/27645419> (accessed October 10, 2024).
2. Fassman H., Munz R. (1994) European Migration in the Late Twenties. Historical Patterns, Actual Trends and Social Implications. Austria: Edvard Elgar. Available at: <http://pure.iiasa.ac.at/id/eprint/3985/1/XB-94-010.pdf> (accessed October 20, 2024).
3. Piqueras C. (2017) Return migration policies from a transnational approach: the case of Spain and Colombia. *RIEM. Revista internacional de estudios migratorios*, vol. 7(3). pp. 104–130.

4. Rochel J. (2019) The end of discretionary immigration policy? A blueprint to prevent multidimensional domination. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*. no. 24(4). pp. 554–578. DOI: <https://doi.org/10.1080/13698230.2019.1573348> (accessed October 20, 2024).
5. Speciale B. (2010) Immigration policies in the EU: challenges and priorities. *Reflets et perspectives de la vie économique*. De Boeck Université. vol. 2. pp. 121–135.
6. Torres B. C. C. (2019) The role of the European Union on immigration. An anthropological approach to the treaties that have been carried out in Europe in order to manage diversity. *REGION*, vol. 6(1). pp. 45–53.
7. Zimmermann K. F. (2019) Gaps and Challenges of Migration Policy Advice. The German Experience, chapter 8 in: Ruhs M., Tamas K. & Palme J. Bridging the Gaps. Linking Research to Public Debates and Policy-making on Migration and Integration. Oxford University Press, pp. 111–126.
8. Malinowska O. (2018) Migration policy: global context and Ukrainian realities: monograph. Kyiv: NIDS, 472 p.
9. Pyatkovska O. (2018) Stages of development of theoretical concepts of migration systems. *Global and national economic problems*. no. 22. pp. 102–107.
10. Chernega O., Yakovenko Y. (2020) EU migration policy: trends in the formation of migration flows and improvement mechanisms. *Economy and society*. no. 22.
11. Shaporenko O. I. (2019) State migration policy: ways of regulation and principles. *Law and public administration*, no. 2. pp. 252–257.
12. Dominese G., Yakubovskiy S., Tsevukh J., Rodionova T. (2020) Impact of International Migration Flows on the European Union and Ukraine. *Transition Studies Review*. vol. 27(2). pp. 83–98. Available at: <https://transitionacademiapress.org/jtsr/article/view/301> (accessed October 23, 2024).
13. Tsevukh Y. O., Yakubovsky S. O. (2017) International labor migration as a factor in the economic development of countries: monograph. Odesa, 235 p.
14. Eurostat Data. *European Commission*. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (accessed October 7, 2024).
15. World Bank Open Data. *World Bank Group*. Available at: <https://data.worldbank.org/> (accessed October 17, 2024).
16. Tsevukh Y., Bobrysheva V., Krupytzia A. (2021) The impact of the labor market on the migration process in the central and eastern Europe. *Economy and society*, no. 32.